

درس نوزدهم

«از محیط زیست مراقبت کنیم.» آموختنی‌ها

۱ بیان مفهوم زیستگاه

۲ آشنایی با زنجیره‌ی غذایی بین موجودات یک زیستگاه

۳ آشنایی با موجودات گیاه‌خوار و گوشت‌خوار

۴ اراندی راهکار جهت حفاظت محیط‌زیست

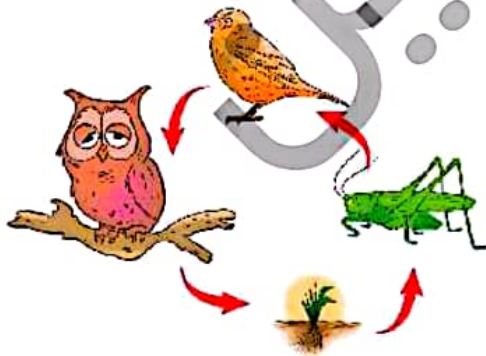
بخوان و بیاموز

در درس گذشته آموختیم هر موجود زنده‌ای در منطقه‌ی خاصی زندگی می‌کند، چون باید با شرایط آب و هوایی آن منطقه سازگار باشد. به منطقه‌ی خاصی که هر موجود زنده در آن زندگی می‌کند زیستگاه آن موجود می‌گویند. مثلاً زیستگاه پنگوئن در قطب است و در آن منطقه می‌تواند زندگی کند. زیستگاه نهنگ‌ها اقیانوس است. در هر کدام از این زیستگاه‌ها گیاهان و جانوران دیگری نیز زندگی می‌کنند و آن‌ها برای ادامه‌ی زندگی به یکدیگر وابسته‌اند. برای مثال در زیستگاه پنگوئن‌ها ماهی هم وجود دارد، چون پنگوئن برای ادامه‌ی زندگی باید از ماهی‌ها تغذیه کند. پس ادامه‌ی زندگی پنگوئن‌ها به ماهی‌ها وابسته است. به ارتباط غذایی موجودات زنده **زنجیره‌ی غذایی** می‌گویند. بسیاری از زنجیره‌های غذایی با هم ارتباط دارند؛ یعنی برخی از جانوران در چند زنجیره‌ی غذایی مشترک هستند.

گیاه‌خوار و گوشت‌خوار

گیاهان غذای خود را با استفاده از نور خورشید، آب و خاک درست می‌کنند. برخی از جانداران فقط گیاه می‌خورند به این نوع جانوران گیاه‌خوار می‌گوییم. برخی از جانداران، جانوران گیاه‌خوار را می‌خورند، به آن‌ها گوشت‌خوار می‌گوییم.

در یک زیستگاه گیاهان، گیاه‌خواران و گوشت‌خواران با یکدیگر در ارتباط هستند. اگر به هر دلیلی یکی از آن‌ها کم شود یا از بین برود، زیستگاه آن ناحیه دچار مشکل می‌شود. برای مثال در یک زیستگاه، ملخ‌ها از گیاهان تغذیه می‌کنند و گنجشک‌ها، ملخ‌ها را می‌خورند. جفدها هم گنجشک‌ها را می‌خورند. حال اگر در این ناحیه گیاهان از بین بروند چه اتفاقی می‌افتد؟

مطالعات اجتماعی چهارم دبستان

علوی

زیستگاه‌ها در خطر

حتماً در مورد آلوده شدن آب‌های دریاها و رودخانه‌ها شنیده‌اید. می‌دانید رودخانه‌ها و دریاها زیستگاه بسیاری از موجودات زنده هستند و با آلوده شدن آن‌ها زندگی این موجودات در خطر است.

گیاهان و جانوران فواید زیادی برای ما دارند، بنابراین نقش مهمی در زندگی انسان دارند. گیاهان علاوه بر این که نقش تغذیه‌ای مهمی برای ما ایفا می‌کنند، موجب زیبایی طبیعت می‌شوند و تفریحگاه‌ها و استراحت‌گاه‌های زیبایی برای ما به وجود می‌آورند. پس باید برای پاکیزگی محیط‌زیست بکوشیم.

متأسفانه بعضی از فعالیت‌های انسان‌ها موجب از بین رفتن زیستگاه‌ها و آسیب رساندن به گیاهان و جانوران آن ناحیه می‌شود. در اینجا برخی از این فعالیت‌های مخرب را ذکر می‌کنیم:

۱- انسان‌ها از طریق کارخانه‌ها و اتمبیل‌ها مواد سمی و شیمیایی را به محیط وارد می‌کنند و موجب آلوده شدن آب، خاک، و هوا می‌شوند.

۲- گاهی افرادی برای سرگرمی و تفریح پرندگان و جانوران دیگر را شکار می‌کنند.

۳- آتش‌سوزی یکی از عوامل از بین رفتن جنگل‌ها و زیستگاه‌ها و موجودات زنده است. روشن کردن آتش در طبیعت و خلموش نکردن آن از کارهای نادرستی است که برخی انسان‌ها انجام می‌دهند.

بیشتر بدانیم

آیا می‌دانستید در وسط اقیانوس آرام زباله‌دانی شناور وجود دارد که وسعت آن دو برابر کشور آمریکا است. دریاچه کاراچای در کشور روسیه، آلوده‌ترین دریاچه جهان است.

از محیط زیست مراقبت کنیم. ▶ درس نوزدهم

تمرین

۱ موارد مرتبط را به یکدیگر وصل کنید.

- به جانورانی که فقط گیاه می‌خورند گفته می‌شود. ❌ زنجیره غذایی
- به جانورانی که از جانوران دیگر تغذیه می‌کنند، گفته می‌شود. ❌ گوشت‌خوار
- به ارتباط غذایی بین موجودات زنده گفته می‌شود. ❌ گیاه‌خوار

۲ درستی و نادرستی هر عبارت را مشخص کنید.

- الف: هر موجود زنده‌ای در هر ناحیه‌ی آب و هوایی می‌تواند زندگی کند.
  - ب: گیاهان غذای خود را فقط با استفاده از نور خورشید درست می‌کنند.
  - پ: پخش زباله در محیط زیست به زندگی جانوران و گیاهان آسیب می‌رساند.
- ۳ جاهای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید.

- الف: ..... و ..... نقش مهمی در زندگی انسان دارند.
  - ب: گیاهان علاوه بر فواید زیادی که دارند موجب ..... محیط می‌شوند.
  - پ: آتش‌سوزی یکی از عوامل از بین رفتن ..... و ..... است.
- ۴ با انتخاب گزینه‌ی مناسب به پرسش‌های داده شده پاسخ دهید.

الف: ویژگی اصلی موجودات زنده‌ی یک زیستگاه کدام است؟

- ۱) غذا می‌خورند.
- ۲) حرکت می‌کنند.
- ۳) به یکدیگر وابسته اند.
- ۴) تولید مثل می‌کنند.

ب: کدام مورد باعث آسیب زدن به محیط زیست نمی‌شود؟

- ۱) کارخانه‌ها
- ۲) شکار کردن
- ۳) دود اتومبیل‌ها
- ۴) کاشت درخت

۵ زیستگاه چیست؟

۶ چرا کم شدن موجودات یک زیستگاه باعث می‌شود آن ناحیه در معرض خطر باشد؟

علوی

۷ در یک زیستگاه سنجاب فندق می خورد و روباه هم سنجاب را می خورد اگر در این ناحیه گیاه فندق از بین برود چه اتفاقی می افتد؟

.....

.....

روباه → سنجاب → فندق

۸ سه مورد از فواید گیاهان و جانوران را ذکر کنید.

.....

.....

.....

۹ هر کدام از اقدامات انسان که به محیط زیست صدمه می زند چه پیامدی دارد؟ در جدول بنویسید.

پیامدها	اقدامات زیان بار انسان
	ورود مواد سمی و شیمیایی به آب و خاک و هوا
	پخش زباله در محیط زیست
	روشن کردن آتش در جنگل
	شکار حیوانات

خودارزیابی

خیلی خوب   خوب   قابل قبول   نیاز به تلاش

☐	☐	☐	☐	☐	جانوران گیاه خوار را می شناسم.
☐	☐	☐	☐	☐	جانوران گوشت خوار را نام می برم.
☐	☐	☐	☐	☐	با زیستگاه جانوران آشنایی دارم.
☐	☐	☐	☐	☐	برای حفظ و پاکیزگی محیط زیست تلاش می کنم.

از محیط زیست مراقبت کنیم. → درس نوزدهم

فعالیت عملکردی

۱ با توجه به تصویرهای زیر، موجودات زنده را در سه گروه گیاهان، گیاهخواران و گوشتخواران دسته‌بندی کنید.

گوشت‌خواران	گیاه‌خواران	گیاهان

۲ از انتهای کتاب، تصویر علف - پرنده - ملخ را جدا کنید و ارتباط غذایی آن‌ها را با پیکان نشان دهید.

